

[Anker Lau.]

Engroshandelen. Nu ved jeg ikke, om man skal opfatte Monopolet paa den Maade, at det er dem, som har Monopolet, der bestemmer Prisen. Jeg vil nærmest opfatte Monopolet saaledes, at Deltagerne har Eneret paa Salget. Og de tilbageblevne Detailmejerier fik Monopolpart af Detailhandelen. Der er ingen, der kan deltage i Mælkehandelen uden særlig Tilladelse, og Udøverne mistede deres Dispositionsret med Hensyn til Køb, Salg, Priser, ja, selv hvis man ønsker at sælge sin Virksomhed, skal dette i alt Fald i mange Kommuner foregaa ved Tilladelse fra den kommunale Myndighed. Jeg skal villigt erkende, at denne Lov og dens praktiske Resultat gjorde dengang, den blev gennemført, et næsten større Indtryk paa mig end selve Loven om Vareforsyning.

Ved Loven om Vareforsyning spillede dog Hensyn til Valutabalancen og det handelspolitiske over for Udlandet ind, men her skabte vi et Stykke indre dansk Monopolsocialisme, som jeg maatte føle som noget i Retning af Voldtægt over for et af de Principper, jeg sætter højest, og som efter min Mening er Grundlaget for vesteuropæisk Demokrati, nemlig Folkets Erhvervsfrihed, Folkets Ret til at drive Næring. Vi var mange, der dengang protesterede, og saa vidt jeg husker, protesterede samtlige Landets Hovedorganisationer inden for Erhvervslivet. Jeg erindrer i alt Fald en meget stærk Protest fra Industriraadet og fra Grosserersocietetet. Hele Detailhandelen var jo i Oprør dengang, men alt sammen druknede det naturligvis — det maatte det maaske gøre, som Forholdene var — under Indtrykket af Besættelsens knugende Tryk og dens forventede Virkninger. Men i Dag, hvor alt dette er lykkeligt overstaaet og vi igen styrer mod lysere og friere Forhold, tror jeg alligevel, at vi alle sammen vil føle det helt naturligt, at ogsaa denne Lov, som jeg trods alt maa opfatte som en Krigslov, tages op til fornyet Behandling.

Jeg skal ikke komme dybt ind paa de Fordele, som man mente, at denne Lov vilde bringe i Form af lavere Priser. Tal og Statistik kan jo bruges til at bevise alt mellem Himmel og Jord. Sammenligningsgrundlaget — Prisen i 1940—41 — duer ikke, da den væsentligste Prisstigning allerede paa det Tidspunkt havde fundet Sted, og endelig fandtes der før Loven mange forskellige Priser. Det er jo den frie Konkurrences Vilkaar; der er forskellige Kvaliteter, forskellige Priser, bedre Service o. s. v. Det er de frie Vilkaar, som vi anser for de rigtige, men det var ganske vist de Forhold,

som Lovens Forkæmpere dengang kaldte for Kaos.

Men vilde man endelig gribe ind over for Mælkeprisen — og det kunde der være lige saa god Grund til som over for alt andet —, kunde man være gaaet Prislovens Vej, som man har gjort det for alle andre Varer, og mente man saa endelig, at der var Medborgere, som burde have Mælk til en ganske særlig billig Pris, er den høje Rigsdag jo heller ikke ubekendt med Brugen af Rabatmærker. Der har været Veje nok, ad hvilke man kunde løse dette Spørgsmaal uden at gaa til den Form, man her valgte. Men jeg maa opfatte det som et Udtryk for den Socialisme, som beherskede de fleste af de Kommuner, der fik en Mælkeordning, og som nu engang vilde Monopolets Vej for derigennem at faa Princippet om Centralledelsen fastlagt og derigennem forberede den endelige Socialisering, som jo netop forudsætter en saadan Koncentration. Nu hører man i de Tilkendegivelser, der for Tiden fremkommer fra forskellige Sider, at det jo ogsaa er gaaet op for andre, at dette her i Virkeligheden er et Stykke Socialisering, som man er godt paa Vej med, og det første, vigtige Skridt, som Rigsdagen dog utvivlsomt ikke dengang tilsigtede, blev altsaa taget ved Loven af 1940. Nu staar vi over for det næste Skridt, at yderligere 3 storkøbenhavnske Mejerier skal nedlægges og et nyt stort Centralmejeri bygges paa Amager, og samtidig tænkes gennemført en Koncentration af Kapitalindflydelsen.

Har man saa „Fremtidens Danmark“ i Erindring, som det maaske maa være mig tilladt at erindre om endnu en Gang, hvor den højtærede Handelsminister giver Udtryk for, at 3 Mejerier maa være nok for Storkøbenhavn, kan man jo tænke sig til næste Etape. Samtidig fremstilles i denne interessante Bog Mælkeordningerne som et Eksempel til Efterfølgelse paa andre Omraader, og det er jo ikke saa længe siden, den højtærede Minister har nævnt nogle af disse Omraader. Saa vidt jeg husker, er han der paa Linie med Borgmester Julius Hansen med Hensyn til en „Mælkeordning“ for Kartoflerne.

Jeg kan ikke tænke mig andet, end at alle, for hvem Erhvervsfriheden betyder et Gode, maa se med Velvilje paa vort Afviklingsforslag. For hele det danske Erhvervs- liv vil der være Grund til at tænke sig den Situation, at der skal gennemføres en „Mælkeordning“ inden for ens eget Omraade, og at man selv hører til dem, der lukkes ude fra at drive sit Erhverv. Hvis man tænker dette til Bunds, saa kan der næppe